

Nr 28

Utlåtande i anledning av väckta motioner om socialförmåner till handikappade som ingår äktenskap.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr I: 625 av herr *Kajser* samt nr II: 802 av fru *Sundberg*.

I motionerna, som är likalydande, behandlas pensionsbeloppens storlek i fall då förtidspensionärer ingår äktenskap med varandra. Motionärerna anser att förtidspension (sjukbidrag) till vardera maken bör utgå med samma belopp som gäller för ogift pensionär. Den reduktion som inom folkpensioneringen sker av en gift persons pension i förhållande till en ogifts skulle alltså ej iakttagas. I vardera motionen *yrkas*, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t måtte överlämna motionen till pensionsförsäkringskommittén för beaktande».

Gällande bestämmelser m.m.

Den som fyllt 16 men ej 67 år och som genom sjukdom, psykisk efterblivenhet, vanförhet eller annat lyte varaktigt har sin arbetsförmåga nedsatt med minst hälften kan få *förtidspension* från folkpensioneringen. Förtidspension kan utgå som hel, två tredjedels eller en tredjedels pension, beroende på i vilken grad arbetsförmågan är nedsatt. Hel förtidspension är lika stor som ålderspension.

Om nedsättningen i arbetsförmågan inte är varaktig men kan antas bestå i minst ett år kan i stället för förtidspension utgå *sjukbidrag*, som motsvarar förtidspension men är begränsat till viss tid.

Inom folkpensioneringen gäller att gift försäkrad har lägre pension än ogift. Ogift pensionär eller pensionär vars make ej uppbär folkpension har f. n. 4 670 kr. i ålderspension eller hel förtidspension. En gift pensionär vars make har ålderspension eller hel förtidspension får 3 640 kr. Den giftes pension är alltså i detta fall reducerad med ungefär 22 % i förhållande till den ogiftes. Åtnjuter båda makarna förtidspension skall för vardera maken den för ensamstående beräknade pensionen minskas med en sjättedel, om den andra maken uppbär två tredjedelar av hel förtidspension, och med en tolfedel, om den andre maken uppbär en tredjedel av hel förtidspension. I ett till lagrådet den 24 februari 1967 remitterat lagförslag har Kungl. Maj:t föreslagit att folkpensionerna från den 1 juli

1967 skall anknytas till basbeloppet. Ålderspension och hel förtidspension till ensamstående föreslås utgöra 86,5 % av basbeloppet. Motsvarande pension till ett pensionärspar skall fastställas till 135 % av basbeloppet.

Reglerna om avvägning av folkpensionsbelopp till äkta makar tillkom efter förslag av *socialförsäkringskommittén* (SOU 1961: 29). Motiveringen för de speciella reduceringsreglerna vid partiell förtidspension var att en tillämpning av ålderspensioneringens fördelningsregel i vissa kombinationer skulle ge otillfredsställande resultat. Det skulle sålunda kunna inträffa att den sammanlagda pensionsinkomsten för en familj där en make uppbar hel pension ej ökades om den andre maken tillerkändes partiell förtidspension.

Invaliditetstillägg kompletterar i vissa fall förtidspension, sjukbidrag eller ålderspension, om pensionären inte kan reda sig själv och vid upprepade tillfällen dagligen behöver hjälp av annan person. Hjälpbehovet skall ha uppstått innan pensionären fyller 63 år. Den som är blind har alltid rätt till invaliditetstillägg om blindheten inträffat före 63 år.

Invaliditetstillägget kan också utgå till förtidspensionär med två tredjedels eller en tredjedels pension, om han har förvärvsarbete eller bedriver studier som berättigar till studiehjälp eller studiemedel men på grund av svår invaliditet behöver avsevärd fortlöpande hjälp av annan person eller har stora merutgifter för att kunna arbeta eller studera eller för att kunna komma till och från arbetet eller studielokalen. Sådant invaliditetstillägg kan begränsas till viss tid. Invaliditetstillägget utgör 30 % av basbeloppet.

Invaliditetsersättning är en folkpensionsförmån som kan utgå till personer mellan 16 och 67 år, vilka trots svår invaliditet kan skaffa sig så stor inkomst av förvärvsarbete att rätt till förtidspension eller sjukbidrag ej föreligger. Med förvärvsarbetande jämföras studerande med rätt till studiehjälp eller studiemedel. Ersättningen utgår dels till blinda och dels till andra handikappade personer, som är i behov av avsevärd fortlöpande hjälp av annan person eller har stora merutgifter för att kunna arbeta eller studera eller komma till och från arbetet eller studielokalen. Invaliditetsersättningen kan begränsas till viss tid. Den utgör antingen 60 eller 30 procent av basbeloppet.

Barntillägg utgår till ålders- eller förtidspensionär, som har eget eller hustruns barn under 16 år i hemmet eller har vårdnaden om sådant barn. Barntillägget utgår för varje barn med högst 25 procent av basbeloppet. Om pensionären är en gift kvinna utgår inte barntillägg.

Pensionsförsäkringskommittén

Kommittén, som tillsattes år 1962, skall bl. a. ta upp vissa frågor som rör

unga invalider. I juni 1965 fick kommittén tilläggsdirektiv. Enligt dessa skall kommittén utreda frågan om fortsatta folkpensionshöjningar efter 1968. I direktiven uttalas att det är särskilt angeläget att pensionärer som inte alls eller i endast ringa mån kommer i åtnjutande av ATP eller andra pensioner utöver folkpensionen får sina förhållanden förbättrade genom ökade folkpensionsförmåner. Pensionsförsäkringskommittén har i delbetänkandet »Vissa Pensionsfrågor» (SOU 1965:62) anmält, att i samband med att kommittén i ett kommande betänkande framlägger förslag beträffande förtidspensionens storlek kommer även invaliditetstilläggets belopp att behandlas.

I de utfärdade tilläggsdirektiven behandlas även relationen mellan makars pension och ensamståendes. Det anförs:

Kommittén bör ompröva den av statsmakterna fastställda avvägningen av pensionsbeloppen för två pensionsberättigade makar i förhållande till det pensionsbelopp som gäller för en ensam pensionär. Enligt lagen om allmän försäkring skall pensionen till två pensionsberättigade makar utgöra 150 % av pensionen för en ensam pensionär. Beslutet om detta relationstal fattades år 1958 efter ett enhälligt förslag av allmänna pensionsberedningen. Fr.o.m. den 1 juli 1965 utgör pensionen för två makar 6 370 kr. eller drygt 156 % av det för en ensam pensionär gällande beloppet som är 4 075 kr. Den i lagen om allmän försäkring angivna relationen har inte varit vägledande vid de beslut om standardhöjningar som fattats de senaste åren. Det torde stå klart att den bör justeras. Det kan erinras om att enligt reglerna i 1946 års folkpensioneringslag pensionen för ett pensionärspar skulle vara 160 % av pensionen till en ensam pensionär.

Utskottet

Folkpensionen till en gift pensionär vars make också har pension är reducerad i förhållande till den pension som utgår till en ensam pensionär. I förevarande motioner hävdas att i de fall två personer med förtidspension eller sjukbidrag ingått äktenskap med varandra vardera maken bör få pension eller sjukbidrag utan reduktion. Motionärerna menar att de förtidspensionerades situation inte bör jämföras med ålderspensionärernas, då de förtidspensionerade ofta är yngre människor som kan ha försörjningsskyldighet mot barn. Motionärerna vill att frågan skall överlämnas till pensionsförsäkringskommittén för beaktande.

Pensionsförsäkringskommittén skall enligt sina direktiv ta upp vissa pensionsfrågor som rör unga invalider. Kommittén skall vidare ta ställning till förtidspensionens framtida nivå, till invaliditetstilläggets storlek samt till relationen mellan pensionsbeloppen för två pensionsberättigade makar och det belopp som tillkommer en ensam pensionär. De i motionerna upptagna problemen om de unga handikappades förmåner och om avvägningen av pensionsbeloppen till makar i förhållande till pension till en ensam pensio-

när tillhör alltså redan de frågor pensionsförsäkringskommittén skall pröva. Med hänsyn härtill synes det inte erforderligt att riksdagen vidtar någon åtgärd i anledning av motionerna.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,
att förevarande motioner, I: 625 och II: 802, icke måtte för-
anleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 30 mars 1967

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand, Lars Larsson, Hübinette, fru Nilsson, herrar Eric Carlsson, Dahlberg och Kilsmo;

från a n d r a kammaren: herr Rimmerfors, fru Ekendahl, herr Gustavsson i Alvesta, fröken Sandell, herr Ringaby, fru Skantz, herrar Göransson och Ullsten.